

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2021

ÖSTERGÖTLANDS
MUSEUM

Innehåll

FÖRORD	1
RIKTLINJER FÖR UTVECKLINGSARBETET	2
ORGANISATION.....	2
MÅLUPPFYLLELSE 2021	4
ÖVERGRIPANDE EFFEKTMÅL 2019-2025	4
1000 DAGAR AV FÖRNYELSE TILL ÄNDA.....	6
BYGGLEDNING.....	6
FLYTT & LOGISTIK.....	7
KONTORSFLYTT	7
FASTA UTSTÄLLNINGAR.....	8
BEMÖTANDE & SAMVERKAN	8
DIGITALISERING & DIGITISERING.....	8
AFFÄRSUTVECKLING.....	1 2
MUSEIBUTIK OCH KONFERENS	1 2
UPPDRAGSVERKSAMHETERNA	1 2
HÅLLBAR FÖRVALTNING AV VERKSAMHETEN	1 4
MUSEET I NATIONELLT PERSPEKTIV	1 4
SAMLINGAR	1 4
LÖFSTAD SLOTT	1 4
MUSEIGÅRDARNA	1 5
IT-CEUM	1 5
DET REGIONALA KULTURARVSARBETET	1 6
KULTURARV ÖSTERGÖTLAND	1 6
KONSTFRÄMJANDE ÅTGÄRDER I LÄNET	1 6
SYNLIGHET I LÄNET	1 9
UTSTÄLLNINGAR 2021	1 9
KUNSKAPSUTVECKLING	2 1
ÅRSBOKEN	2 1
SAMVERKAN OCH FORSKNING FÖR UTVECKLING	2 1

Förord

Östergötlands museum- en plats för kunskap och upplevelse

2021 har varit ett år som präglats av den pågående pandemin, något som har påverkat hela verksamheten. Vi har fått ställa om i både verksamheten och projekten för att anpassa dessa till de restriktioner som beslutats. Pandemin har påverkat förnyelsearbetet och processen med renovering av museet. Vi har ställts inför helt nya problem såsom brist på halvledare och brist på byggmaterial och säkerhetsglas. I renoveringsprojektet har också hyrestvisten med den förra hyresgästen till restaurang Hagdahls kök resulterat i förseningar då åtkomsten till restauranglokalen blev försenad. Effekterna av dessa faktorer har lett till att alla tidplaner har förskjutits och resulterat i förseningar som gjort att vi fått skjuta fram planering och inte klarat det uppsatta målet att inviga museet efter 1000 dagar av förnyelse. Pandemin har också påverkat verksamheten på Löfstad slott, framförallt under våren. Trots detta har vi lyckats genomföra en bra sommarsäsong och julmarknad som mildrat de negativa effekterna något.

Vi har under året, precis som under hela förnyelsen, arbetat med att finna finansiering för de delar av förnyelsen som ligger utanför renoveringen. Nya utställningar, förbättringar av lokaler, teknik, inventarier och gestaltning vid museets entré har finansierats av medel som inte kommer via anslag eller lån från huvudmännen. Totalt ligger denna finansiering på över 43 Mkr från en mängd olika finansieringskällor. Utan bidrag från Westman Wernerska stiftelsen, Carlstedtska stiftelsen, Boverket, Länsstyrelsen Östergötland, Olof Skoglundts stiftelse, Sparbanksstiftelsen Alfa, Östergötlands museums vänner med flera skulle inte detta ha varit möjligt.

Inför nyöppningen för publiken har flera dialogtillfällen med huvudmännen kring medel för verksamheten resulterat i tillfälligt utökade anslag från både Region Östergötland, Linköpings kommun och Norrköpings kommun. Detta innebär att museet, så länge vi har dessa anslag, kan öka tillgängligheten genom att ha fri entré för barn och unga upp till 19 år samt mer anpassade entréavgifter för vuxna. På Löfstad slott innebär det att museet kan göra större underhållsarbeten med de samlingar som förvaltas på slottet. Under 2021 har också anslag för IT-ceum säkrats genom att Region Östergötland går in som part och uppdraget kommer framledes att ingå i museets ordinarie basuppdrag.

Utmaningarna med att arbeta med en underdimensionerad anslagsekonomi för det omfattade uppdrag som uttrycks i kulturplan och museilag kommer kvarstå. Idag kräver denna utmaning att vi aktivt arbetar med entréavgifter och andra egenintäkter för att finansiera basuppdraget. Östergötlands museum är ett av nio läns museer (av totalt 24 läns museer) som idag har entréavgift.

Olof Hermelin
Museichef

Riktlinjer för utvecklingsarbetet

Östergötlands museums förnyelsearbete är genomgripande. Det är metodiskt, omfattar alla aspekter av verksamheten och bygger på en bred grund och djupa insikter. Det vilar ytterst på museilagen, de kulturpolitiska målen och stiftelsens stadgar.

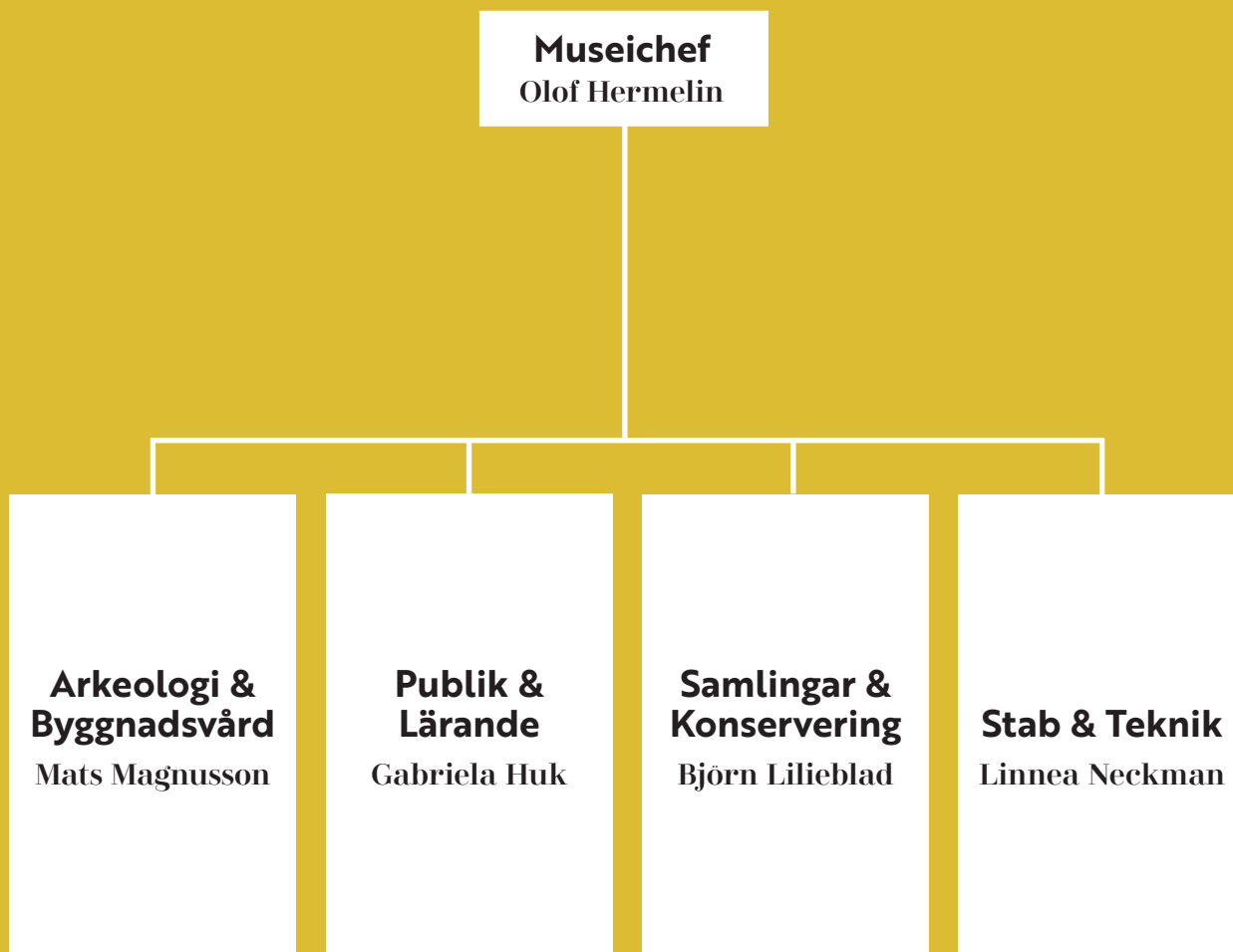
När Östergötlands museums strategi för åren 2016-2025 utarbetades togs de första stegen för att definiera verksamhetens vägledande perspektiv. Bland annat definierades museets kärnvärden och grunderna för verksamhetens vision. Strategidokumentationen var framförallt internt riktad, definition av utvecklingsområden och medarbetarpolicyer i olika nivåer. En vision togs fram för hur museet skulle vara 2025: Inspirerande, modigt, medvetet och reflekterande.

Ett flertal mål i strategin för åren 2016-2025 har genomförts och strategiarbetet har kontinuerligt utvärderats. Inför 2023 kommer det redan vara dags för att anta nästa strategiplan för en ny period.

inspirerande,
modigt,
medvetet och
reflekterande.

Organisation

Museets organisation är i förändring, i takt med att museet renoveras och förnyas. Organisationen ska anpassas för att möta de behov och krav som ställs på en verksamhet som ska uppfylla krav och förväntningar från både styrande och publikt håll. Museet avslutade generationsväxlingen år 2021..

Figur 1 Den organisation som skapades för förnyelsen.

Måluppfyllelse 2021

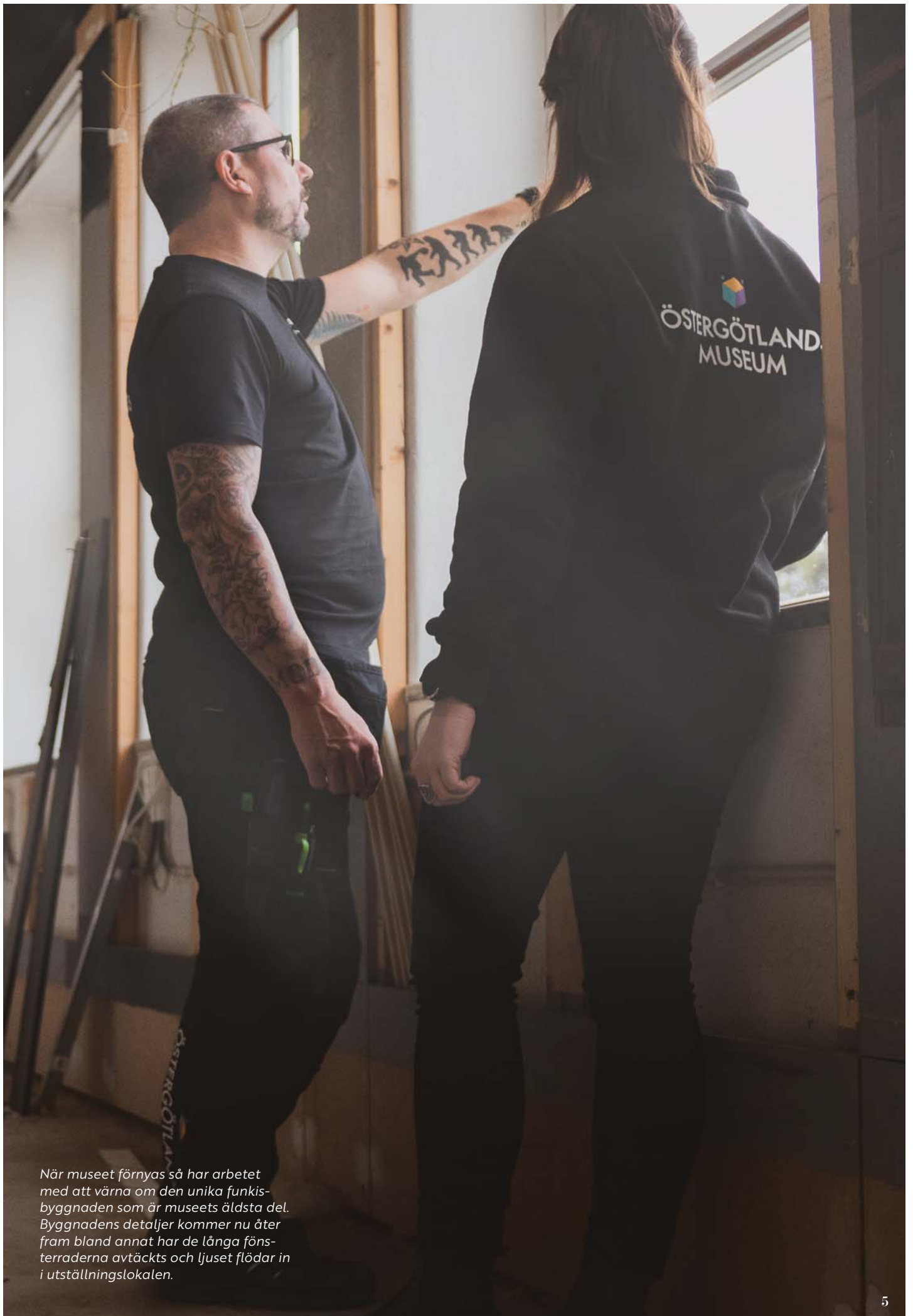
Sedan 2016 gäller Östergötlands museums strategiplan för perioden 2016-2025. De första fyra åren lade museet fokus på att skapa förutsättningar för utvecklingsarbetet som nu pågår fram till 2025.

Perspektiv 2021: fokus på att öppna det nyrenoverade museet

- Renoveringen avslutades
- Nya fasta utställningar för konst och kulturhistoria byggdes inför nyöppningen 2022

Övergripande effektmål 2019-2025

Allt utvecklingsarbete var inriktat mot nyöppningen av museets huvudbyggnad och hade som fokus att på bästa sätt möta en ny och större publik. Organisatoriskt har arbete skett med att rekrytera publik personal som kommer att möta våra besökare i reception, butik, vid evenemang och programpunkter. Tjänster som var vakanssatta omfattades av kompetensväxlingen och utvärderades för att justeras mot den nya organisationen. I verksamhetsplanen för 2021 var planeringen att museet skulle öppna i slutet av november 2021, på grund av Covid-19 pandemin som påverkade arbetet med museets färdigställande mer än beräknat samt att konflikten med restauratören fördröjde utrymningen av restauranglokalen var styrelsen tvungna att ta beslutet att skjuta på nyöppningen i sex månader

När museet förnyas så har arbetet med att värna om den unika funkisbyggnaden som är museets äldsta del. Byggnadens detaljer kommer nu åter fram bland annat har de långa fönsterraderna avtäckts och ljuset flödar in i utställningslokalen.

1000 dagar av förnyelse till ända

Sammanlagt var det åtta projektgrupper som bildades för att arbeta med uppdrag direkt kopplade till Östergötlands museums förnyelse och av dem har tre slutfört sitt arbete under 2021.

- Byggledning, samordnade renoveringen
- Flytt & logistik, säker flytt och förvaring av föremål under renoveringen
- Kontorsflytt, samordnar flytt av personal och kontor under renovering

Byggledning

På huvudmännens uppdrag har Östergötlands museum lånat medel för att finansiera renoveringen samt fått ansvaret att med stöd från Linköpings kommun i finansiella frågor och från Region Östergötland i fastighetsfrågor projektleda renoveringen inom den egna organisationen. Huvudentreprenör för renoveringen är Åhlin & Ekeröth, som i sin tur har ett antal underentreprenörer som arbetar med renoveringens olika delar. Under fastighetens 80 år har det aldrig tidigare genomförts en så omfattande genomgripande renovering och förnyelse. Östergötlands museum har nu en framtidssäkrad museibygnad där centrala system såsom passersystem, inbrottsystem, brandlarm, dränering, värme och kyla, ventilation, klimatreglering och klimat har anpassats för museikrav. Till detta kommer förändringar som ett förbättrat brandskydd, ökad tillgänglighet för både besökare och medarbetare, ökade utställningsytor, fler och moderna konferensrum, nya ytskikt och funktionsanpassningar av lokaler

efter moderna krav. Planen var att till sommaren 2021 skulle samtliga entreprenörer ha avetablerat och museet skulle åter ha tillträde till samtliga lokaler. På grund av de omständigheter som pandemin medförde blev renoveringen nästan nio månader försenad, främst på grund av förseningar i leveranser samt personalbrist hos underleverantörerna på grund av höga sjuktal och karantänregler.

Arbetet med outsourcing av fastighetsdriften tillsammans med Region Östergötland fortskred under året. Östergötlands museum är nu en del (option) i den omfattande upphandling av fastighetsdrift som Region Östergötland har haft ute. Det gemensamma målet var att under hösten 2021, i samband med att alla museets nya system är driftsatta, påbörja ett övertagande av fastighetsdriften från museets egna personal till den leverantör som vinner upphandlingen för Region Östergötlands fastighetsdrift. Arbetet med överlämning beräknas pågå under större delen av 2022.

I samverkan med Länsstyrelsen och museets egna byggnadsantikvarier har renoveringen fokuserat på att bevara byggnadsminnet samtidigt som moderna brandsäkerhetsregler och tillgänglighetskrav tillgodoses.

Flytt & Logistik

I slutskedet av renoveringen samverkade projektgruppen med samtliga projektgrupper och avdelningar på museet. Fokus under 2021 var att samla de föremål som ska till utställningarna, både nya och de som varit nedpackade för förvaring under renoveringen. I de nya basutställningarna kommer ca 2230 föremål och konstverk att visas. Varje föremål som flyttades omregistrerades i museets samlingssystem med uppgifter om skick och var föremålet förvaras. I vissa fall krävdes konserveringsinsatser innan föremålet visades och/eller flyttades. När föremålen flyttades uppdaterades restvärdesplanerna¹ kontinuerligt för högsta säkerhet för museets samlingar.

Kontorsflytt

Det sista steget i renoveringen rörde kontorsbyggnaden. Detta innebar att samtliga medarbetare som har museets huvudbyggnad som sin arbetsplats satt i tillfälliga kontorsytor under en tid. Ytorna anpassades avseende 5 exempelvis el, internetuppkoppling och ljuddämpning för att fungera som en god tillfällig arbetsmiljö. Återflytt till renoverade lokaler som är nyrenoverade och bättre anpassade till verksamheten skedde efter sommaren för majoriteten av personalen. Förseningarna i renoveringen har inneburit att flytten av konservatorsverksamheten från museets externa magasin tillbaka till museet skjuts fram till nästa år.

¹ Restvärdesräddning är det system som beskriver och hanterar samlingarnas skydd i händelse av brand, översvämning, stöld eller sabotage. Samlingarnas innehåll kartläggs utifrån kulturhistoriskt värde och placering. Dokumentationen uppdateras löpande och finns räddningstjänsten tillhanda för att snabbt kunna vidta åtgärder vid fara.

Fasta utställningar

Under året påbörjades produktionen av två nya fasta utställningar, inom konst och kulturhistoria. Renoveringen av utställningshallarna var klar tre månader senare än beräknat vilket fördröjde byggstarten, delar av renoveringsarbetet fortsatte parallellt med utställningsbyggena. Produktionerna har drabbats av sjukskrivningar, materialbrist och leveransförseningar samt personalbrist på grund av pandemin.

Till plan ett produceras utställningen om kulturhistoria. Den är kronologisk, en tidslinje som kan följas både från forntid till nutid och från nutid till forntid. Museet kommer kunna bjuda sina besökare på en lustfylld och spännande resa genom Östergötlands historia som både ska skapa en trygghet i igenkänning och samtidigt en känsla av förvåning. En viktig del i de pedagogiska inslagen är att ge besökaren en insikt om att historien är föränderlig – forskning tillkommer och ny kunskap skapas ständigt. Utställningen beskriver människornas livsvillkor både genom att lyfta Östgötarnas livsvillkor genom historien och sätta dem i en nationell samt internationell kontext. Utställningen tillgängliggör kunskap i flera nivåer, som ska passa för många olika målgrupper och utgå från relevant forskning och Östergötlands museums egen föremålssamling. Utställningen innehåller drygt 2000 objekt. Det äldsta är cirka 9000 år gammalt.

Till våning två produceras en konsthistorisk utställning. Utställningen är tematiserad och går inte efter en tidslinje. Museets ambition är att ge besökarna en ny och kritisk syn på konst. Huvudfrågan på utställningens metanivå är: "Vad är konst?" Denna fråga kan verka enkel men är ambitiös. Östergötlands museums nya konsthistoriska utställning vill inte föreläsa utan hjälpa våra besökare att upptäcka sitt eget sätt att njuta av, förstå och prata om våra konstverk. Besökaren erbjuds möjligheter att individuellt välja information och interagera med samlingen både analogt och digitalt. Museets samling består huvudsakligen av porträtt och självporträtt, men också landskaps- och genremålningar. Utställningen utforskar konstverken med frågan om hur människor representeras. När man tittar på människans föreställningar i form av målningar och skulpturer av individer, grupper eller visu-

ella personifieringar av helighet, vill museet inte bara belysa definitionerna av konst utan också dess kopplingar till identitet, självrepresentation och självreflektion idag. Utställningen uppmuntar besökaren att relatera till konstverken och göra dem till sina. Konstutställningen innehåller ca 190 tavlor och skulpturer och ca 40 fotografier.

Bemötande & samverkan

Även detta projekt drabbades av leveransförseningar, vilket orsakade omprioriteringar i verksamheten för att uppnå projektets mål. Projektet har arbetat med att behovs- och ändamålsanpassa de av museets publika ytor som inte fungerar som utställningsytor, såsom butik, reception, konferenslokaler, amningsrum och matsäcksrum för skolklasser. Ytor som fungerar för paus och reflektion i vardagen, där besökaren bara kan vara utan krav. Ett nytt sortiment för museets butik samt konferenspaket, för att hitta långsiktiga avtalskunder, har arbetats fram under året.

Digitalisering & digitisering

Digitaliseringsprojektet arbetade vidare med att skapa processer och infrastruktur för de digitala samlingarna. Det främsta arbetet under året riktade sig mot de föremål och den konst som presenteras i de nya utställningarna. Detta gäller även de föremål och konstverks som ska återställas, såsom Österlandets skatter och Viljans värld. Samtidigt vidareutvecklas digitiseringsarbetet med museets fotosamlingar till att även omfatta ny skanning och reproteknik som möjliggjort digitisering av andra former av arkivmaterial. I stort sett all konst som hänger i konstutställningen är digitiserad. Detta har resulterat i att museet nu inte bara kan göra våra verk tillgängliga i hög upplösning, utan också att visa besökarna en mängd detaljer i vår samling som inte alltid är synliga för blotta ögat.

Digitaliseringsprojektet arbetade vidare med att skapa processer och infrastruktur för de digitala samlingarna, till exempel genom att upprätta ett Digital Assets Management (DAM)-system¹.

¹Digital Asset Management (DAM) hanterar alla digitala tillgångar som en organisation kontrollerar. Det ger verksamheten en central lagringsplats för att kunna skapa, återanvända och uppdatera mediafiler

Museitekniker Johan Nilsson och Sebastian Gustafsson hänger upp tavlor i den nya konstutställningen Verkligheter. Foto: Emma Vilhelmsson

Digitaliseringsprojektet skulle ha lanserat museets nya hemsida samt tydliggöra och paketera verksamhetens olika erbjudanden (k-arv, konstkonsulent, uppdragsverksamheter) för att öka relevansen för olika målgrupper men arbetet med hemsidan drog ut på tiden och planeras att färdigställas 2022. Kartläggningen av museets digitala ekosystem avslutades och en av dottersajterna, ostgotakonst.se utvecklades för att få ett tydligare sammanhang. Arbetet med dottersajten k-arv.se kvarstår. Digitaliseringen arbetade också nära de nya fasta utställningarna med omvärldsanalys för tek-

niska lösningar i utställningar och övriga ytor samt hur de är kopplade till den interna tekniska infrastrukturen. Målsättningen är att det digitala besöket ska jämföras med det fysiska besöket på museet tack vare interaktiva funktioner på museets webb och s.k. interaktiva stationer inne i de fasta utställningar. Projektet har delvis ställt om för att bland annat att filma evenemang så att många arrangemang kunnat genomföras på ett nytt sätt och trots restriktioner och detta arbete fortsatte under 2021.

1

Östergötlands museums mest visade föremål och bilder på Digitalt Museum under 2021

1. Livmoderskölspruta bestående av en röd vätskebehållare och svart munstycke av bakelit. Tillbehör: Ytterligare två munstycken, varav ett i metall, skölpulver samt bruksanvisning. Originalkartong. Försåld genom postorder.

2. "Gråbo" 1934 Karl Johan Stenhardt. År 1918 uppfördes detta flerfamiljskomplex invid Vasaparken i Mjölby. Byggherre var Statens Järnvägstrafiks Änke- och pupillkassa. Kassen, som stiftades redan år 1740, ersatte änkor och pupiller (omyndiga barn) efter avlidna statstjänstemän. Komplexet i Mjölby avsåg att bistå järnvägsanställda tjänstemän. Från början var teglet i fasaderna frilaggt, men putsades senare i en mörkgrå färg vilket fick mjölbybor att benämna huset "Gråbo". För ritningarna stod Folke Zettervall, SJs dåvarande chefsarkitekt.

3. Hovfest i Trianons park, 1784 [Gouachemålning på papper]. Målningen är en av två tavlor som beställdes av Gustaf III efter sitt besök i Paris 1784. (Se detaljer nedan och målning B 640) Målningen hängde tillsammans med sin pendang på Haga och fanns med i boupteckningen efter Gustav III. 1884 ägdes den av konstsamlaren C F Dahlgren. Hur den kommit till denne är oklart, men då den tillhört de kungliga samlingarna framlade Nationalmuseum, i början av 1900-talet, önskemål att få den återförd till dessa. Styrelsen för Östergötlands museum motsatte sig dock detta med motiveringen att målningarna mottagits i god tro genom Dahlgrens testamente.

Ett bevis för att målningen beställdes av Gustav III är Lafrensens egenhändiga räkning för fyra tavlor, bilagd det svenska sändebudet i Paris Staël von Holsteins depesch till Gustaf III den 12 juni 1785. Se länkade filer under referenser. Källa: Gallica volym 468, Riksarkivet, Marieberg. Foto Jan Andersson.

Affärsutveckling

Museet har under året utvecklat sina strategier för flera av affärsverksamheterna. Riktlinjer för museibutiken, konferensverksamheten samt försäljningen av foto och annat digitalt arkivmaterial har tagits fram. Parallellt med detta har uppdragsverksamheterna implementerat framtagna planer för utveckling och lönsamhet inom uppdragsarkeologi, byggnadsantikvariska uppdrag och konservering.

Museibutik och konferens

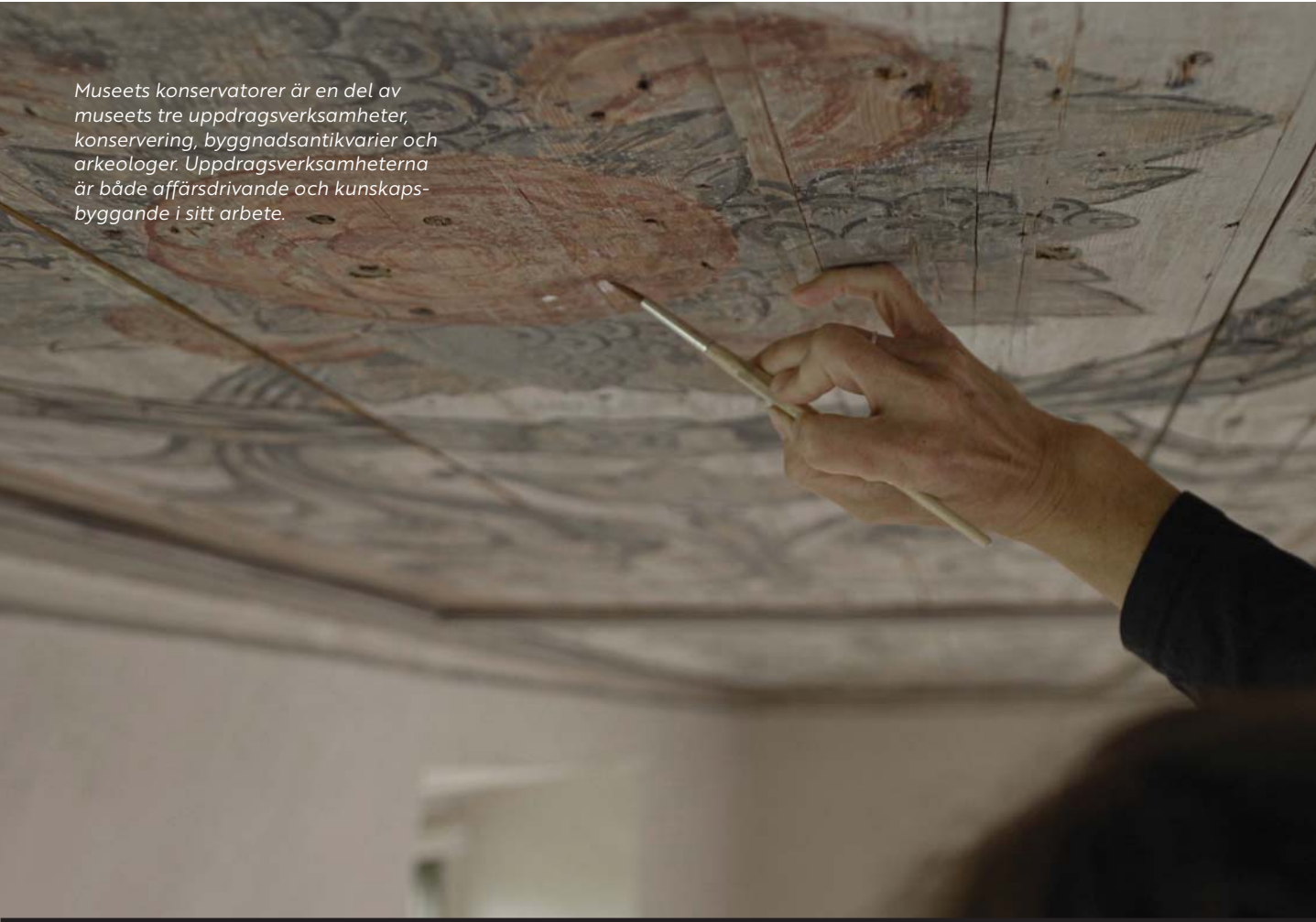
Museets vackra funktionalistiska entré har återställt, med en tidsenlig receptionsdisk och butik som är platsbyggd. Målet är att hitta lönsamhet i butikens utbud utifrån visionen "ta med dig en bit av historien, konsten och museet hem". Tre nya konferensrum är färdigställda i entrén och uppdaterad teknik är installerad i Wallenbergsalen. De tre nya konferensrummen har enligt tradition namngetts efter några av Östergötlands museums välgörare; Emelie Pipers rum, Greta Lagerfelts rum samt Ella och Mys rum. Konferensverksamheten ska bli en stabil intäktskälla för museet och kunna bidra till programverksamhet. Detta genom att erbjuda en unik miljö samt attraktiva erbjudanden av konferenspaket och kunskapsupplevelser som överraskar, och en satsning för långsiktiga samarbeten och avtalskunder. Under 2021 har försäljning av konferenser påbörjats och affärsmål för denna del av verksamheten har tagits fram.

Uppdragsverksamheterna

Konservatorerna fortsatte sitt arbete mot avtalskunder och marknadsförde verksamheten mot nya kunder, såväl företag och organisationer som privata. Konservatorerna har även uppdrag inom organisationen där de arbetar med återflytten av föremål och konst till museets magasin. De har besiktigat och konserverat de föremål och den konst som finns i de båda fasta utställningarna. Museet har två konserveringsateljéer, en på museet och en i det externa magasinet, vilket har underlättat arbetet under renoveringen då verksamheten har kunnat fortsätta som vanligt. Under våren beräknades konserveringsateljén på museet att åter kunna tas i drift men detta dröjde och var inte klart förrän till årsskiftet.

Uppdragsarkeologin arbetade med de uppdrag som fördelades från Länsstyrelsen och ett par andra uppdrag som låg utanför Kulturmiljölagens ramar. Fokus för 2021 var att följa upp uppdragen och debiteringsgraden samt att arbeta med att ta fram riktad marknadsföring. I och med att renoveringsarbetet på museet färdigställdes började arkeologernas nya fyndtvätt, bibliotek och tillfälliga arbetsplatser att tas i bruk.

Byggnadsantikvarierna arbetade med profana och kyrkliga byggnader med uppdrag från stat, kommuner, organisationer och privatpersoner. Fokus för 2021 var följa upp uppdragen och debiteringsgraden samt att effektivisera samordningen i den interna delen av uppdraget, museigårdarna. Under september utökades enheten med en ny byggnadsantikvarie.

Museets konservatorer är en del av museets tre uppdragsverksamheter, konservering, byggnadsantikvarier och arkeologer. Uppdragsverksamheterna är både affärsdrivande och kunskapsbyggande i sitt arbete.

Uppdragsarkeologin är en del av museets synlighet i länet och arbetar även med visningar för skolor när de gräver på tillgängliga platser och tillfälle ges.

Hållbar förvaltning av verksamheten

Museet i nationellt perspektiv

För att skapa en god omvärldsbevakning arbetar Östergötlands museum aktivt i ett antal nationella föreningar och branschorganisationer såsom Läns museernas samarbetsråd, där det stora läns museigemensamma projektet "Sveriges största museum" drivs och samordnas av Östergötlands museum, där ordförande och museichef ingår i styrelse respektive sekretariat. Utöver detta är museichefen vice ordförande i "Sveriges museer", en branschorganisation för Sveriges alla museer, chefen för Stab och teknik ingår i styrelsen för museiadministrativa föreningen MUSAD, chefen för Arkeologi och byggnadsvård ingår i den uppdragsarkeologiska branschorganisationen M-ark, chefen för Samlingar och konservering ingår i Linköpings universitets filosofiska fakultets institutionsråd.

Ledord för museernas grunduppdrag är kunskap, livslångt lärande och folkbildning. Här inryms museisamlingarnas nödvändiga utveckling, kunskapsuppbyggnad genom forskning samt kunskap om hur dessa omfattande resurser bäst kan förmedlas. Området innefattar även museiprofessionaltets värnande och därmed hela museets trovärdighet. De här aspekterna är grunder för alla museers verksamhet och poängteras 10 också i Museilagen för de allmänna museerna. Under 2021 har arbetet med att stärka och utveckla kompetens inom organisationen försenats. Flera stora utbildningsinsatser har fått skjutas fram till 2022 på grund av pandemin. Museet har ett sedan länge eftersatt behov av kompetensutveckling men också ett behov av uppdatering och utbildning av ny personal i för tjänsten relevanta områden. Vissa utbildningar kommer med lagkrav, andra är branschkrav.

Östergötlands museum ska ha en relevans för den framtida publiken och vi har därför arbetat med hur museets roll utvecklas för att stärka samhället i nutid och framtid. I Museilagen befästs hur ett museum utifrån sitt ämnesområde ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Samlingar

Magasinslokalerna är färdigrenoverade och den nya klimatanläggningen har kalibrerats efter samlingarnas behov. Under sommaren 2021 blev det tydligare att de generella klimatförändringarna även påverkar museets verksamhet. Särskilt tydligt är detta avseende de stora variationer i fukt som uppstår vid markanta förändringar i temperatur och kraftig nederbörd. Detta är särskilt påtagligt i vårt externa föremålmagasin där en utredning företagits under hösten 2021 i syfte till att komma till rätta med dessa problem.

Under året har även ett tätare samarbete med Region Östergötlands konstenhet inletts vilket är tänkt att utmynna i att delar av Regionens samlingar som inte längre används erbjuds Östergötlands museum som har möjlighet att ta in dessa i sina samlingar.

Bibliotek och arkiv är nu färdigställda och under året fortgick arbetet med rummen, hämtning av böcker till bokmagasin och uppsorteringsarbete i arkivet, insortering, delning av kapslar med mera. Vid stängningen gallrades böcker och tidskrifter ut ur biblioteket och dessa avfördes ur Libris.

Löfstad slott

Under 2021 har Löfstad slott fortsatt att arbeta med besöksmålsutveckling – mot en vision att bli en historisk totalupplevelse för alla sinnen, som ger en känsla av sammanhang. En viktig del i detta är etableringen av Emelie Pipers gröna borggård där arbetet pågår och kommer att slutföras under 2022. En ny satsning på slottets framgångsrika julmarknad, Jul på Löfstad, har gjorts med väldigt bra publikt och ekonomiskt resultat. Julmarknaden har under året för första gången genomförts under två helger och med utökade ytor för utställare, vilket har resulterat i ökade besökssiffror och bra ekonomiskt utfall, pandemin till trots.

Slottet har länge dragits med problem med uppvärmningen i köks- och gästrumsvåningen, vilket orsakar problem med både fukt och mögel som i sin tur drar till sig skadegörande insekter. Under året har behoven påtalats för huvudmännen, vilket resulterat i ökade anslag för 2022 för klimatförbättrande åtgärder. Samtidigt fokuserade verksamheten på att, i nära samarbete med fastighetens ägare Riddarhuset, att ta fram hållbara lösningar på problemet.

Löfstad slotts temavecka Fersen week, startade 2019 för att uppmärksamma Fredrik Axel von Fersen d ä 300:de födelsedag. Temat är familjerna Fersen och Pipers inflytande på svenska politik och intresse för mode. År 2020 genomfördes veckan i samarbete med Ljungs slott, ett annat av släkten von Fersens slott.

Museigårdarna

Museet förvaltar fem museigårdar; Onkel Adamsgården, Fillinge tingshus, Krogsfallstugan, Smedstorps dubbelgård och kulturreseptatet Öna. Det finns förvaltningsplaner för alla museigårdarna som säkerställer en god förvaltning av byggnader och samlingarna som finns där. Gårdarnas brandskydd är en brist som ofta påtalats och någon lösning för detta finns ännu inte. Museigårdarna har i museets omfattande målgruppskartläggning visat sig vara något av stort intresse för besökarna och under 2021 kom programverksamheten på gårdarna att fortsätta sin utveckling, denna gång med Smedstorps dubbelgård och Krogsfallsstugan i fokus.

IT-ceum

I och med renoveringen har IT-ceum fått en egen utställningsyta i källarplanet. Denna yta har också historiskt fungerat som utställningsyta och blir nu det igen. Tidigare har IT-ceum drivits som ett projekt i femårsintervall av museet tillsammans med SAAB, Linköpings universitet och Linköpings kommun. Under 2020 har museet avslutat dialogen med kommunen och regionen gällande IT-ceum; uppdraget blir ett av museets ordinarie och kommer inte längre att drivas i projektform. Basen kommer att finansieras av de båda huvudmännen. Under 2021 har dialogen med verksamhetens tidigare samarbetspartners, Linköpings universitet och SAAB återupptagits.

Det regionala kulturarsarbetet

Uppdragsverksamheten utgör ett tydligt värde i det regionala perspektivet. Under året har museets konservatorer fortsatt med sin verksamhet riktad mot såväl privata som offentliga aktörer. Uppdragsarkeologin stödde, när så var möjligt, Länsstyrelsen i frågor gällande vård av länets kulturmiljöer. Museets byggnadsantikvarier hjälpte till och svarade på frågor och remisser från kommuner, företag och privatpersoner. Genom dokumentationer och utredningar gav uppdragsverksamheterna stöd till vårdandet och bevarandet av regionens kulturarv, också för framtiden. Under året har museet projektlett ett samverkansprojekt med Region Östergötland och Länsstyrelsen Östergötland kring kulturarv och Agenda 2030.

På uppdrag av Region Östergötland har en utredning om Sancta Birgitta klostermuseums organisering genomförts. Klostermuseet har under flera år haft en ansträngd ekonomi och önskat nya huvudmän och genom kultur-samverkansmodellen kan museet inordnas i Östergötlands museums basuppdrag. Tillsammans med Region Östergötland har dialoger med Statens Fastighetsverk genomförts för att ge stöd till både Klostermuseet i Vadstena och Slotts- och domyrkomuseet i Linköping. Stöd har också getts till Medevi brunns stiftelse som förvaltar 72 skyddade byggnader samt en kulturskatt i form av möbler från framförallt 1700 tal. Stödet till Medevi handlar både om att hitta former för hur man kan organisera och finansiera verksamheten samt stöd i ansökningar om byggnadsvårdsmedel.

Kulturarv Östergötland

Nätverket Kulturarv Östergötland är mitt i ett förändringsarbete utifrån uppdragets formulering och medlemmarnas behov, vilka kartlagts som del av en utvärdering av arbetet fram till idag. Målet är att verksamheten ska utvecklas och tydliggöras för att stödja kulturarsaktörer i deras utmaningar. Dialogen med medlemmarna fortsatte under 2021, bland annat genom årets Kulturarsdagar. Rekrytering av den vakanssatta tjänsten som ansvarig för Kulturarv Östergötland har påbörjats.

Konstfrämjande åtgärder i länet

Tillsammans med Länskonstkonsulenten och Östgöta konstförening har museet sökt medel från Kulturrådet för ett treårigt projekt som kallas Ung Konst Öst vars mål är att etablera en plattform för skapande ungdomar i syfte att ge dem möjligheter till att utveckla sitt skapande samt introducera dem i den östgötska konstscenen. Satsningen är en bred samverkan med konstaktörer i länet. Under 2021, som är år två i projektet, låg fokus på att utöka samarbeten med kommunerna i Östergötland och etablera projektet som en tydlig och känd plattform för de unga som det riktar sig till. Idag är verksamheten känd i fem av länets kommuner och en efterfrågad samarbetspart i flera kommunala initiativ runt om i länet.

Runstenen utanför museet fylldes i av Runolog Magnus Källström från Riksantikvarieämbetet som också höll en utomhusföreläsning om färgspår och kring den problematik som målning av runor och runstenar kan leda till.
Foto: Emma Vilhelmsson

Publiken ska kunna lära sig
något nytt eller något mer.

Kunna reflektera, utmanas
eller känna igen sig i den
nya museiupplevelsen, deras
egna Östergötlands museum.

Synlighet i länet

Utställningar 2021

Museets utställningshallar har genomgått en transformation i renoveringen och erbjuder nya möjligheter för en attraktiv utställningsverksamhet framåt. I de stora utställningshallarna för kultur- och konsthistoria har ytskikt och fönster renoverats samtidigt som ventilationen har bytts ut för att säkerställa klimatet för samlingarna. Av samma anledning har namnen på vissa av utställningshallarna ändrats, och namngetts med museets egen historia som grund. Även om fokus under året har legat på att producera nya fasta utställningar, är det framförallt under 2021 som grunden för den framtida utställningsverksamheten lagts.

I samband med renoveringen förbereddes totalt tre lokaler anpassade för tillfälliga utställningar: Westmanhallen, Galleri Wåghals och Dagny och Bengt Cnattingiussalen. Westmanhallen är muse-

ets största utställningslokal och kommer att husera alla typer av utställningar, en blandning av kulturhistoria, konst och utställningar som tar upp aktuella samhällsfrågor. Ambitionen är att kunna visa minst två (och helst tre) utställningar per år i lokalen; Galleri Wåghals lämpar sig framförallt för konstutställningar, där samtidskonsten ska få tydligt utrymme. Galleriet ligger vägg i vägg med museets nya konsthistoriska utställning och utställningarna ska verka i dialog med varandra. Dagny och Bengt Cnattingiussalen är en liten lokal avsedd för den kunskapsbyggande verksamhet som ständigt pågår på Östergötlands museum, genom nya arkeologiska utgrävningar, konservering och byggnadsvård tillgängliggörs, men också för djupdykning i våra rika foto- och föremålssamlingar. Två nya utställningslokaler har färdigställts i källaren, kallas Maria Teschsviten efter den kända Linköpingsfotografen vars bilder finns i museets samlingar.

Kunskapsutveckling

Årsboken

Årsboken 2021 har senarelagts till 2022 på grund av de förseningar som drabbat museet under den pågående pandemin. Boken ska behandla Östergötlands historia från äldsta tid fram till idag. Den kommer därmed att ha en tydlig koppling till den kommande basutställningen och fungera som ett komplement till den, samtidigt som den ska ses som ett fristående arbete som publikt står på egna ben. Ambitionen är att skapa en spännande och lockande bok riktad mot en bred läsekrets, byggd på den senaste tidens forskning om Östergötlands historia. Boken kommer att följa en tydlig kronologisk struktur där varje tidsålder inleds med en översikt, vilken placerar in Östergötland i den nationella och internationella historiska utvecklingen. Materialet följs av ett källkritiskt resonemang där vi diskuterar hur vi kan veta något om just denna tidsperiod men också hur man betraktat perioden genom historien. Det inledande avsnittet kommer att följas av texter och bilder som lyfter fram olika tidstypiska och historiskt kontextualiserande föremål samt de platser de kan kopplas till. Boken kan därför fungera också som en ytterst innehållsrik handbok för resor i det kulturhistoriska Östergötland.

Samverkan och forskning för utveckling

Östergötlands museum har bildat en FoU-grupp (forsknings- och utvecklingsgrupp) som under året har arbetat för att visa behovet av kulturhistoriska forskning som en resurs för regional utveckling. Arbetet under 2021 har fokuserat på att, tillsammans med Linköpings universitet, Region Östergötland, andra museer och universitet samt enskilda forskare, skapa ett nätverk kring forskning om Östergötlands konst- och kulturhistoria. Målsättningen är att stärka museets samverkan med Region Östergötland och söka gemensamma forskningsanslag inom ramen för nätverket. Gruppen utgörs av museichefen och de fyra disputerade som är anställda på museet. Samverkan med Linköpings universitet har bland annat utmynnat i forskningsansökan "Kulturhistoriska museer, skolan och digitala läranderesurser" vilken beviljades 1,1 miljoner i anslag från Riksantikvarieämbetets Forsknings och utvecklingsmedel i inledningen av 2022.

1000
DAGAR AV
FÖRNYELSE

ÖSTERGÖTLANDS
MUSEUM